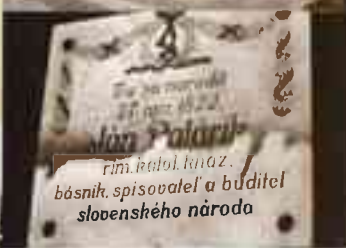
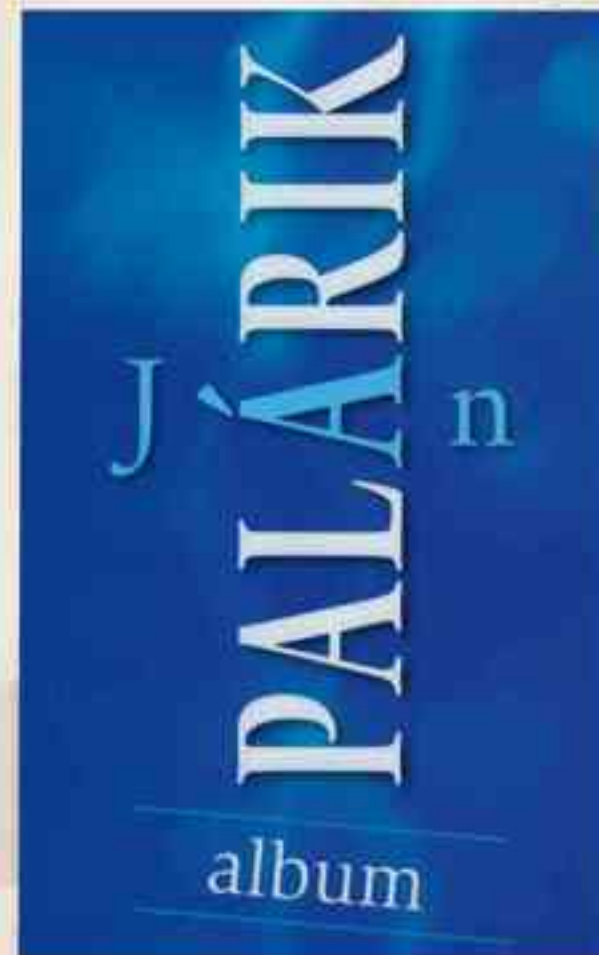

EUROPEAN JAN PALÁRIK

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJ

*Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov
Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci
Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovenská republika 2007 – 2013*

Album je vydaný v rámci projektu
„LITERÁRNE REMINISCENCIE“
PL-SR/ZA/IPP/II/103

Názov: JÁN PALÁRIK - album

Zostavovateľka: Janka Mudríková

Prekladateľ: Igor Husák

Grafický návrh, technické spracovanie a tlač: Kamil Ďurný - Štúdio D, Čadca

Jazyková úprava: Mária Rosinová

Vydala: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovacej
pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Rok: 2012

Fotografie: Archív Kysuckej knižnice v Čadci
a Archív literatúry a umenia SNK v Martine

Vydané v edícii, ktorá vznikla v rámci uvedeného projektu:
Albumy významných spisovateľov a publicistov – osobnosti Kysúc a Žywca

JÁN PALÁRIK

slovenský dramatik a publicista

**Narodil sa 27. 4. 1822 v Rakovej.
Zomrel 7. 12. 1870 v Majcichove.**

Ján Palárik bol významnou osobnosťou v slovenskom národnom hnutí v 2. polovici 19. storočia. V období, kedy žil, patril medzi osobnosti, ktoré vyčnievali zo svojej doby a jeho činnosť cítiť dodnes. (Portrét z plagátu „Výtečníci slovenskí“, ktorý bol vytlačený v roku 1863 na pamiatku založenia Matice slovenskej).

Majcichov s rímskokatolíckou farou a miestom posledného odpočinku Jána Palárika (minulosť a dnešok).

Vpravo rodný dom Jána Palárika, na ktorom bola umiestnená pamätná tabuľa. Staručkú drevenicu v 2. polovici 20. storočia zvalili a dnes tu stojí nový dom. Rakovčania naň umiestnili pamätnú tabuľu s bustou Jána Palárika od akad. sochára Stanislava Bíroša.

Slovenská memorandová delegácia v Pešti, 27. jún 1861

*(členovia delegácie: horný rad zľava – Štefan Hýroš,
Viliam Pauliny Tóht, Ľudovít Turzo, Peter Makovický,
Alexander Androvič, Michal Mudroň, Š. Pálka;
dolný rad zľava – Štefan Závodník, Jozef Miloslav Hurban,
Alexander Pongrác, Štefan Marko Daxner,
Ján Francisci, **Ján Palárik**, **Ján Gotčár**,
Michal Keller, Juraj Holček).*

SOBRANÉ
DRAMATICKÉ SPISY
Jána Palárika,
(Beskydova)

slavného spisovateľa slovenského.

Vydala

„MINERVA“

prvá uhorsko-slovenská účestinná knižtlaciareň a
vydavateľstvo.

Právo prekladu a odtisku sa vyhradzuje.

V PEŠTI

Vlastnosť a naklad „Minerva“ (Fabrikova ulica č. 39.)
1870.

HRADISKO
DIAVLIA SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO (PO)STAVIA
MARTIN NOSTITEĽ RADI PRÁCE

DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH

Hra: IVAN TICHÁRIK, hosťujúci vzhľadom na
Za vzhľadom na prístup

Scéna MILAN HLÁVEK

Kostým: ĽUBOŠ MATEJKA

Hudobná spoločenosť: FÉLIX ANDRÁSZALY

Masky a parohy: ŠTEFAN URBAN

Vyhovujúci a slávnostný vzhľadom vzhľadom hosti
máre, technický kôlky: IČNO pod vedením Ján Hlavka
Prvá: Bratstvo, Mária, Pevnosť, Ivana Gombáčková, Stojana
Ermene, Ivana Krištof, Jozef Hrabá, Karol Thurnher, Pavol
Trška, Zuzana a Dolný LUT

Produkcia: Srdce IVAN SLOVAK
Tvorí: DAGMAR KOHÁŘOVÁ

„O, sa ver' také vlastenectvo ľnusi, ktoré má v škaredom odrodďstva hríechu svoj koreň: kto vlastný národ zanedbáva, jeho jazyk hani, ľudom pohrdáva a k jeho osvete ani len stebielka nepriloží, lež len svojim časným volká vyhodám - trebárs vždy na jazyku nosí krásne slová lásky k vlasti a oťčine - Ó, darmo sa sebec tým menom honosí: kto nie je priateľ ľudu, ten nie je vlastenec, lež márný šarlatán alebo streštenec, ktorý len ne-svornosť rozsieva v krajine!“

„Verte mi, ak nikdy dobrých národných divadelných kusov, v ktorých sa rodinný a spoločenský život národa nášho s jeho dobrými a zlými stránkami, s cnosťami i tónami v zaujímavých a pikantných výjavoch ľičiť má, Slovákovi k čítaniu nepodáme, tak ani divadlo u nás nikdy nepovstane, ale ani život náš spoločenský nikdy sa v národný neprerodí, nezošľachtí. ... Dramatickej národnej literatúry nám treba, krajanovia!“

Miner

Miner

Miner

Miner

priekopník divadla, dramatik, novinár, politik, národný dejateľ, zakladateľ a redaktor časopisu *Cyrril a Method*, zostavovateľ *šlabikára a čítaniek*

Narodil sa 27. 4. 1822 v Rakovej v rodine roľníka, pričom otec pôsobil aj ako organista a učiteľ. Základné vedomosti získal v otcovej škole. Potom absolvoval 4 roky gymnázia v Žiline a 5. a 6. triedu s výborným prospechom v maďarskom Kecskeméte. V roku 1839 – 1847 študoval teológiu v Ostrihome, Trnave a Bratislave. Po vysvätení pôsobil v Starom Tekove, vo Vindšachte (teraz Štiavnické Bane) a Banskej Štiavnici. V rokoch 1852 – 1862 pôsobil na nemeckej fare v Pešti a od roku 1862 až do svojej smrti pôsobil v Majcichove.

Spolupracoval pri zakladaní Matice slovenskej, v roku 1868 sa zúčastnil na založení novej politickej strany – Novej školy slovenskej. Taktiež sa venoval organizovaniu národného školstva a osvety.

Patrí k priekopníkom divadla a divadelníctva na Slovensku.

Roku 1852 sa definitívne postavil za Štúrovu spisovnú slovenčinu a na bratislavskej schôdzi podporil Hattalovu gramatiku.

Politické články uverejňoval v časopise Priateľ školy a literatúry. Zastával tézu, že slovenský národ nemôže čakať pomoc od viedenského dvora, ale sa musí postarať o seba sám v rámci uhorského štátu. Publicistickou činnosťou vytváral ucelenú koncepciu národného povedomia na základoch cyrilo-metodskej tradície. (Je pevne zakotvená aj v preambule Ústavy Slovenskej republiky z roku 1992.)

Ako farár zastával relatívne progresívne názory. Horlil za občianske práva, národnú i sociálnu slobodu, zastával sa demokratizačných reformných zásad v cirkvi. Kládol dôraz na kultúrne a kresťanské staroslovienske tradície, čím prispel k slovenskej spolupatričnosti. Jeho názory sa nepáčili cirkvi, ktorá ho odsúdila na mesačné cirkevné väzenie. Činný bol aj pri organizovaní národného školstva a osvety. Napísal niekoľko učebníc náboženstva, čítaniek a gramatík pre slovenské školy. Podporoval založenie slovenského gymnázia v Kláštore pod Znievom a kníhlačiarenského spolku Minerva v Pešti.

Zomrel 7. 12. 1870 na fare v Majcichove.

Spomienkové aktivity:

Zástancovia myšlienok Jána Palárika založili združenie Životnými cestami Jána Palárika (združuje obce, mestá, v ktorých Palárik žil a pôsobil: Čadca, Banská Štiavnica, Trnava, Abrahám, Hoste, Hronské Kľačany, Majcichov, Opoj, Palárikovo, Raková, Starý Tekov, Štiavnické Bane - a ďalších sympatizantov)

V jeho rodisku sa od roku 1968 každoročne koná súťažný festival ochotníckych súborov Palárikova Raková.

Zo začiatku bol činný najmä v periodikách. Vydával časopis *Cyrril a Method*. Neskôr redigoval Katolícke noviny pre dom a cirkev. Jeho literárne dielo sa skladá najmä z drám, no taktiež z mnohých publicistických diel a niekoľkých učebníc (náboženstva, čítaniek, gramatík pre slovenské školy).

Vo svojich dielach vyjadruje najmä dve myšlienky: ozajstné vlasťenectvo a snahu, o rozmach slovenského jazyka, kultúry, no najmä o uvedomenie si a dôležitosť postavenia slovenského národa. Jeho diela tiež verne opisujú dobovú atmosféru, čím sú dôležitým prínosom pre pochopenie doby, v ktorej žil.

Dráma

1858 **Inkognito**, veselohra

1860 **Drotár**, veselohra

1862 **Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch**, veselohra

1864 **Dimitrij Samozvanec** (posmrtné), tragédia

Štúdia:

1860 **Dôležitosť dramatickej národnej literatúry**, stat

Náboženské učebnice a gramatika:

1855 - 1856 **Spisy pre mládež** (3 zväzky; od nemeckého spisovateľa

Christoha Schmidta, v prekladoch Michala Chlebáka)

1858 **Concordia** (almanach spolu s Jozefom Viktorinom)

Iné:

1852 **Ohlas pravdy v záležitosti spisovné reči slovenské**

1860 **Dôležitosť dramatickej národnej literatúry**

1862 **O vzájomnosti slovenskej**

Preklad:

1856 Schmid, Ch.: **Kvetný košíček**

pionier teatru, dramatopisarz, dziennikarz, polityk, działacz narodowy, założyciel i redaktor czasopisma *Cyryl i Metody*, twórca elementarza i czytanek

Urodził się 27.04.1822 w Rakovej w rodzinie rolnika, przy czym ojciec pracował również jako organista i nauczyciel. Podstawową wiedzę zdobył w szkole ojca. Potem ukończył 4 klasy gimnazjum w Žiline a klasy 5 i 6 z wynikiem celującym w węgierskim Kecskeméte. W latach 1839 – 1847 studiował teologię w Ostrihomiu, Trnawie i Bratysławie. Po wyświęceniu w Starym Tekove, w Vindšachte (dzisiejsze Štiavnické Bane) i Banskjej Štiavnicy. W latach 1852 – 1862 pracował w niemieckiej parafii w Peszcie a od 1862 roku aż do swojej śmierci pracował w Majcichovie.

Współpracował przy zakładaniu Maticy Słowackiej, w 1868 roku brał udział w założeniu nowej partii politycznej – Nowej słowackiej szkoły. Poświęcał się również organizowaniu szkolnictwa narodowego i oświaty.

Należy do pionierów teatru i pracy dla teatru na Słowacji.

W 1852 roku definitywnie stanął po stronie szturowego słowackiego języka literackiego a na spotkaniu bratysławskim poparł gramatykę Hattala.

Publikował artykuły polityczne w czasopiśmie Priateľ školy a literatúry /Przyjaciel szkoły i literatury/. Stawiał tezę, że naród słowacki nie może oczekiwać pomocy ze strony dworu wiedeńskiego, lecz musi sam zatroszczyć się o siebie w ramach państwa węgierskiego. Poprzez działalność publicystyczną tworzył całościową koncepcję świadomości narodowej na podstawach tradycji cyrylo-metodowej. (Jest mocno zakotwiczona również w preambule Konstytucji Republiki Słowackiej z 1992 roku.)

Jako ksiądz miał stosunkowo progresywne poglądy. Walczył o prawa obywatelskie, wolność narodową i społeczną, stawał po stronie demokratyzacji reformy zasad obowiązujących w kościele. Kładł nacisk na starsłowiańskie tradycje kulturalne i chrześcijańskie, czym przyczynił się do przynależności słowackiej. Jego poglądy nie podobały się kościołowi, który skazał go na karę miesięcznego więzienia. Aktywnie uczestniczył również przy organizowaniu oświaty i szkolnictwa narodowego. Napisał kilka podręczników do nauki religii, czytanek i gramatyk dla szkół słowackich. Wspierał założenie gimnazjum słowackiego w Kłáštorze pod Znievom i stowarzyszenia drukarskiego Minerva w Peszcie.

Zmarł 7.12.1870 na plebanii w Majcichovie.

Działalność upamiętniająca:

Zwolennicy myśli Jána Palárika założyli Stowarzyszenie Drogami życia Jána Palárika (zrzesza gminy, miasta w których Palárik żył i pracował: Čadca, Banská Štiavnica, Trnava, Abrahám, Hoste, Hronské Kľačany, Majcichov, Opoj, Palárikovo, Rakova, Starý Tekov, Štaivnické Bane - i innych sympatyków)

W jego rodzinnym mieście od 1968 roku odbywa się co roku festiwal konkursowy amatorskich zespołów Palárikova Raková.

Na początku jego aktywność przejawiała się głównie w periodykach. Wydawał czasopismo *Cyryl a Method /Cyryl i Metody/*. Później redagował *Katolícke noviny pre dom a cirkev /Gazeta Katolicka dla Domu i Kościoła/*. Na jego dorobek literacki składają się przede wszystkim dramaty, ale również liczne dzieła publicystyczne i kilka podręczników (do nauki religii, czytanek, gramatyk dla szkół słowackich).

W swoich dziełach wyraża głównie dwie myśli: prawdziwy patriotyzm i dążenie do rozwoju języka słowackiego, kultury, ale przede wszystkim o uświadomienie sobie także znaczenia pozycji narodu słowackiego. Jego dzieła również wiernie opisują atmosferę epoki, co stanowi wkład dla zrozumienia czasów, w których żył.

Dramat

1858 **Inkognito**, komedia

1860 **Drotár /Druciarz/**, kołmedia

1862 **Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri občínkoch**

/Pojednání albo przygoda podczas dożynek/, komedia

1864 **Dimitrij Samozvanec /Dymitr Samozwaniec/**

(pośmiertnie), tragedia

Studium:

1860 **Dôležitost dramatickej národnej literatúry**, stat

/Znaczenie narodowej literatury dramatycznej, rozprawa/

Podręczniki do nauki religii i gramatyki:

1855 - 1856 **Utwory dla mlodziezy** (3 tomy; autorstwa pisarza niemieckiego Christopha Schmidta, w przekładzie Michala Chlebáka)

1858 **Concordia** (almanach razem z Jozefem Viktorinem)

Inne:

1852 **Ohlas pravdy v záležitosti spisovné reči slovenské**

/Odgłos prawdy w sprawie literackiego języka słowackiego/

1860 **Dôležitost dramatickej národnej literatúry**

/Znaczenie narodowej literatury dramatycznej/

1862 **O słowackiej wzajemności**

Przekład:

1856 Schmid, Ch.: **Koszyczek kwiatowy**